

ELOFIZETES.
HELYBEN ÉS VIDÉKEN
Egy évre ... 84 kor.
Fél évre ... 42 kor.
Egy negyed évre 21 kor.
Egy óra ... 7 kor.

Nyitási költségek
mórálapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és környéki egyesült
újságírók pártjában.
TELEFON-SZÁM: 182.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
Köszegi főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 181.

Arad, 1918.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Kedd, december 3.

Elszakadnak a románok Magyarországtól.

(A gyulafehérvári nemzetgyűlés határozata — Készülődés az uralom átvételére.)

Gyulafehérvárról jelentik: A magyarság visszafojtott lélekzettel várta, hogy mit határoz a vasárnapra összehívott román nemzetgyűlés, mert igen különböző hírek terjedtek el a Romániához való csatlakozás kérdéséről. Erről abban bizakodott, hogy a szociálisták meg tudják akadályozni Nagyrománia megteremtését, sok millió magyarnak a románság fennhatósága alá való jutását. Sajnos, nem ez történt. A román szociálisták érületét is teljesen megnyerte a román nemzeti tanács.

Közel kétszáz tagból álló nemzeti tanácsot

választottak, amely átveszi az új állam ügyének intézését az általa megállapítandó időponttól kezdve. Egészen új és némileg megnyugtató esemény is kipattant a mai ünnepségen. A szerbek és románok között Bánát birtoklása miatt konfliktus támadt. Dühösen állapították meg, hogy a szerb parancsnok nem adott utazási engedélyt a torontáli közel 200 küldöttnök. A románok azt hangoztatták, hogy ha a szerbek aspirálnak a Bánátra, akkor Románia vegye birtokba a Timok-völgyet, amelynek lakói tulajdonképpen románok.

A történelmi vasárnap.

Vasárnap kora reggel megindult a népvándorlás Gyulafehérvár havas utcáin. Az összes görög katolikus és görög keleti templomok felé ahol istentiszteletet tartottak. Öt püspök és esepres a plebánia-templomba vonult. Az utcákon román nemzeti kokárdás és szalagos gyalogosok és lovasok tartották fenn a rendet. Az utcákon tarkállanak színes tömegek, intelligens urak, asszonyok és gyerekek sorában fehérruhás parasztok és színes ruhás parasztszöcskék is vannak. A parasztok közül némelyek gyalog, némelyek kocsin jöttek a városba és egész éjjel a fellobogóztott főtéren tanyáztak. Kora reggel sok álnos katonatiszt és fekete ruhás polgár tódult ki a Hungáriából és Európából. Ezek hajlék nélkül ebben a füsttengerben töltötték az éjszakát. Nagy csoportokba verődve tárgyalják le a legújabb eseményeket. **Kriszán György** aradi ügyvéd hozta a hírt Tövisről, hogy az ottani állomáson valamelyik magyar nemzetőr a románok különvonatára lőtt és **Arion János** tordaaranyosi hivatalnokot, aki végigküzdötte a háborút, szíven találta. Arion a románok zászlóvivője volt és szorongatta kezében a zászlórudat. Állítólag egy magyar ezredes adta ki a parancsot, hogy a vontra kell löni, mert ennek a vonatnak utasai legyerezték le a székelykocsárdi állomás őreit. A románok vezérei kijelentették, hogy a merényletet számon kérik a magyar kormánytól. A tömegek részben a templomokhoz, részint a vár mögötti terepon vonultak nemzeti dalok hangja mellett.

A Hungária nagytermében az utolsó simításokat végezték a nemzetgyűlés elé terjesztendő határozati javaslaton. Szombat éjjel tanácskozott a komité ez ügyön, de a szociálistákkal nem turott megállapodásra jutni. A szociálisták ugyanis a minap csak úgy egyeztek bele a csatlakozásba, hogy Románia garanciát nyújt arra, hogy Románia gyorsan végrehajtja az állam demokratikus átalakulását. A magyar országai román vezetők ezt a fehért elfogadták. Tegnapra azonban megváltozott a helyzet. Megérkezett Romániából **Goga Ernő**, **Goga**

Oktavián öccse és **Popu György**, akik a háboru alatt Magyarországból Romániába menekültek és odakünn az entente-hoz való csatlakozás érdekében léptek akcióba. Ők hozták azt a hírt, hogy a román királyi udvarnál nem szívesen látják az ilyen feltételes csatlakozást, mert ez összeférhetetlen Románia tekintélyével. Romániában legközelebb megvalósítják az általános, titkos választói jogot és hárommillió hold földet osztanak ki. A demokratikus átalakulás folyamata megkezdődött, tehát bátran csatlakozhatnak Romániához a magyarországi testvérek. Ezért kellett kihagyni azt a pontot, amelybe a magyarországi román szociálisták csak hosszas tárgyalás után egyeztek bele. Ezért tudták csak vasárnap befejezni a határozati javaslat stilizálását, amely a Romániához való csatlakozást feltétel nélkül mondotta ki.

Van a javaslatnak még egy másik érdekessége is. Üdvözölték a Magyarországon és Ausztriában felszabadult népeket a magyarok kivételével. A Román Nemzeti Tanács mérsékeltabb tagjai bele akarták venni a határozatba a magyarok üdvözlését is, de a tulzók így érveltek:

— A magyar népköztársaság kormánya nem teljesítette a románok kívánságait. A legutóbbi hetekben sokszor megsértettek bennünket, tehát felesleges az üdvözlés. El is maradt az üdvözlés, de azzal a hivatalos megokolással, hogy Magyarország már régen önálló állam volt, nem most szabadult fel a szolgaság alól, mint a csehek, jugoszlávok és rutének.

A Hungária kávéházban nagy tömeg vette körül a Romániából érkezett **Goga Ernőt** és **Pop Györgyöt**, akik a háboru kitörése előtt aradi újságírók, a Romanul munkatársai voltak. Az utóbbi orosz bolsevik köztümben volt, nemrég érkezett haza Moszkvából. Gyulafehérvári tudósítónk a következőket mondotta:

— Románia teljes átalakulás előtt áll, vagy 30000-en vannak ott Magyarországból, igen sok köztük a szélső radikális gondolkozású. Egész felesleges feltételekhez kötni a csat

lakozást. Rövid időn belül megalakul Nagyszombatban az erdélyi és bánáti román kormány, amely Kolozsvárra költözik, mert Kolozsvár lesz a román Erdély fővárosa.

A Mihály kapun át.

Közben jelentik, hogy a néptömeg felvonul a vár mögötti gyakorlóterre. Az ország minden részéből megbízott képviselők sorakoznak a tulajdonképeni nemzetgyűlés színhelyén, a várbeli kaszinó nagytermében. Nyolcvan-kilenc vanezer főből álló paraszttömeg kigyóztott Mihály fejedelem fellobogóztott, patinás homiokeztatu kapuja felé. A csoportok élén papok és tanulók haladnak.

— Ezen kapun jött be 1599 november 2-án **Mihály vajda** és ezen a kapun fog bevonulni **nemsokára Ferdinánd király** — mondja egy román újságíró. A tömeg előtt táblák jelzik, hogy a küldöttségek honnan jöttek. Érdekes a fiatal, felfegyverzett, pántlikás, fehérdaróc ruhás mőcök tömege. A legnagyobb rend és fegyelem uralkodik mindenfelé. Sehol sem látni ittas embert, mert a szeszkimérés tilos. Az egész zászlódiszes, lelkes felvonulásban végig hullámszik a „szetreaszka Romanie Mare” és az „Ébredj Románia” méla, szomorú dallama. Feltűnt egy kis csoport szociálista és **Goga Ernő** büszkén mutatott rájuk:

— Ezek a mi szociálistáink.

A sok ezer embert a bokáig érő sár nem riasztotta vissza, hogy megmássa a vár halmaít. Délelőtt kilenc órakor körülbelül száz ezer ember gyűlt össze a gyakorló terepen, ahol négy emelvényről intéztek beszédet a türelmesen váró, lelkes néptömeghez. Esperesek, ügyvédek, tanítók felváltva magyarázzák annak a jelentőségét, ami a kaszinó nagytermében történik. Az emelvényeken kívül még másutt is beszélnek önkéntes szónokok, akik **fájdalmas tréfkát engednek meg maguknak a magyarság rovására.**

Szóval tartották az érdeklődőket, amíg a nemzetgyűlés odabent tartott.

Ünneplik Ferdinánd királyt.

Közben a tisztli kaszinó nagytermét s inul tíg megtöltik a képviselők, papok, tanítók, tisztek és parasztok. Az emelvény körül a falat az entente államok zászlói díszítik. A karzatot fekete ruhás román urhölgyek tömege szállotta meg. A hallgatóság szünet nélkül éljenzi a vezetőséget. **Pap I. Jánost**, **Hosszu Vasut** és **Radu Demeter** püspököket, akik csókkal üdvözölték egymást, továbbá **Manlu Gyulát**, **Pop C. Istvánt**, **Goldis Lászlót**, a besszarábiai és bukovinai küldötteket, **Leante** tábornokot, Románia képviselőjét, akit a közönség hallani is kíván. A tábornok tagadólag rázza a fejét:

— Nem politizálok — mondotta.

A sok idegen közt francia repülő tisztek is voltak, továbbá **Markuleszku** román repülő százados, aki nemrég nálunk szolgált és most Dicsőségmentmártonból repülőgépen jött ide. Megjelentek a **szelistsyei** és **brassói** tisztek.

Közben többször ünnepelték *Ferdinánd királyt* *Mária királynét* és *Wilsont*.

Féltizenegy órakor nyitotta meg a nemzetgyűlést Pop C. István és a következőket mondotta:

Pop C. István megnyitója.

Mi magyarországi románok mindeddig nagyon sokat szenvedtünk. Testvéreink közül sok százat és ezret a Bánátról, Erdélyből és más helyekről internáltak és a börtönbe vetettek. Elvittek java embercinket és lezárták őket. Ez volt a helyzetünk akkor is, amikor a mi román anyországnak harcot kezdett éretnünk és testvéreink, becsülnket fel akart szabadítani Erdélyben, Bánátról és Magyarországon a sok száz éves rabszolgaságból. A magyarországi román népre a Golgotát jelentette Románia háborúba lépése. Mi rengeteget szenvedtünk. Beszélhetnek erről tanítóink és papjaink, akik Kolozsvár per' szes szaru börtönében szenvedtek évekig. Beszélhetnek erről azok az öreg románok, akik internálva voltak ugyanakkor amikor fiaink a harctéren szenvedtek és meghaltak idegen célokért. Román anyák fiait büszkén mentek a háborúba a mi felszabadításunkért, amely részükre tragikus rabszolgaság szerepét eredményezte. Azokat a testvéreinket, kik nem akartak fegyvert fogni testvéreik ellen, gyáván agyonlőtték. A történelem meg fogja állapítani és napvilágra fogja hozni, hogy gaz népek mint kényszerítették fegyvert fogni testvért testvére ellen. Kívánhatja-e még államférfiu, hogy tovább tírje ezt a tragikus szerepet egy szabadság után vágyakozó nép?

A segítségükre siető Romániát a barbár német militarizmus megverte. Románia tizszer nagyobb áldozatot hozott mint bármely más állam. Úgyünk elbukott, de nem végkép. Útött a szabadság órája. A kezdeményező lépést a szabad Amerika tette meg és nagynevű elnökétől hallottuk először, hogy a népeknek joguk van rendelkezni saját sorsuk felett. A központi hatalmak minden győzelme újabb csapást mért a már amúgy is agyonnyargatott magyarországi román népre.

A monarchia győzelmei a magyar parlamentben hozott szigorú törvényeket jelentettek nekünk. De Isten nem akarta, hogy a barbárság győzzön. A magyarországi románok 80 százaléka imája nem hallatszott hiába. Az antant hatalmak kulturnépei a mi segítségükre siettek. Bekövetkezett az összeomlás, a bűnbánó foganat középhatalmi szövetség összetört. Megállapítottam, hogy a román nemzet képviselői nehéz helyzetükben mindig híven teljesítették kötelességüket.

Amerika nagynevű elnöke elismerte aspirációnk jogosságát és azt, hogy Romániával egyesülhetünk. Kivártuk a kedvező pillanatot és kö-

zöltük a magyar kormányval jogos követelésünket, azt, hogy a román nép átveszi az imperiumot a román lakta vidékek fölött. *A mostani magyar kormány ugyanolyan ellenségünk, mint a többi volt.* Most sem akarják elismerni jogos igényeinket. Csak cseppeket akarnak juttatni követeléseinkből, de ezzel mi nem elégszünk meg. Nem áll meg a magyar kormány az a vádja, hogy mi félre vezettük népünket. *Mi semmi körülmények között sem vagyunk hajlandók tovább a magyar uralom alatt élni.* A román népnek meg van a kellő érettsége, hogy sorsa felett maga rendelkezzen. Felkiáltások: Nagy-Romániát akarunk! Egyesülni akarunk Romániával.)

Pop Cs. István beszéde után Suciu János, a mandátum igazoló bizottság nevében jelentette, hogy 130 kerületnek 1228 delegáltja érkezett meg. Majd megválasztották az elnökséget. Az elnökség tagjává megválasztották illésfalvi Papp Györgyöt, Papp I. Jánost, Radu Demeter püspököt, dr. Mihályi Tivadart, Popp Cs. Istvánt és a román szocialisták részéről Fluera Jánost. Illésfalvi Papp György nyitotta meg a nemzetgyűlést. Hangsúlyozta, hogy a magyarországi románok el vannak szánva az összes láncokat elszakítani, amelyek őket Magyarországhoz fűzték. Ezután Goldis László mondott fulminás beszédet a régi Magyarország elnyomó politikájáról és azokról az üldözésekről, amelyeket a románoknak el kellett szenvedni.

Goldis László a multról.

Goldis László terjesztette elő a történelmi jelentőségű határozati javaslatot, amelyet feszült figyelemmel haligattak végig. A javaslat először visszapillant a románság régi küzdelmeire, a Habsburgok büneire. Felemlítette, hogy már többször igyekeztek megegyezni a magyarokkal. (Felkiáltások: Le a magyarokkal!) A magyarok azonban továbbra is elnyomták a románokat és sajtóját béklyóba vették. De most eljön a rég várt pillanat, mikor a szabad román nemzet boldogan rohan az anyja karjába.

Kalaplengeléssel, ujjongó lelkesedéssel és óriási tapsal fogadták ezeket a szavakat.

Goldis folytatta beszédét. De mi a többi nemzetnek is teljes szabadságot és jogot fogunk adni, mert a gyermeket nem szabad büntetni szülei bűnéért. Most alapítandó országunk alapja a tisztességes munka lesz. Ezután felolvasta a határozati javaslatot, amely így hangzik:

A tetszéssel fogadott beszéd elhangzása után betérjesztették a következő határozati javaslatot:

Nagy Románia megteremtése.

I. Az erdélyi, magyarországi és a bánáti románok nemzetgyűlése 1918. évi december elsején deklarálja az összes románok egyesülését és minden terület egyesítését Romániával, amely területeket románok laknak. A román nemzetgyűlés kijelenti elidegeníthetetlen jogát az egész Bánátról, a Maros-Tisza és Duna-Tisza között fekvő területeire.

II. A nemzetgyűlés e területek lakosainak ideiglenes autonómiát biztosít addig is, míg az általános választójog alapján összehívandó alkotmányozó nemzetgyűlés másképpen határoz.

III. Ezzel kapcsolatban, mint alapelveket az ujjongan alakítandó román államhoz, a nemzetgyűlés a következőket juttatja kifejezésre: 1. Teljes nemzeti szabadság az összes itt lakó nemzeteknek. Mindegyik nemzet önmagát fogja saját nyelvén kormányozni saját közigazgatása és igazságszolgáltatása szerinti, melynek hivatalnokait önmaguk választják meg a saját fiaik közül. Minden nemzet jogot nyer a törvényhozói képviselőre, az ország kormányzásában pedig népességük számaránya szerint részesülnek. 2. Az összes hitfelekezetek egyenjogúak és az autonómia joga megilleti őket. 3. A közélet minden terén a demokratikus kormányzás véglegesítendő. Általános, titkos, egyenlő, községenkénti választójog,

mely 21 éves kortól a nőkre is kiterjed. 4. Teljes sajtószabadság, gyülekezési és egyesülési jog lesz. Minden emberi gondolat szabadon terjeszthető. 5. Radikális földbirtokreform. Összeírják az összes birtokokat és különösen a nagy birtokokat. Ez összeírás alapján eltörlik a hitbizományokat, csökkentik a latifundiumokat és így lehetővé teszik a földművelőknek, hogy saját gazdaságukat megteremthessék a legalább is olyan nagyságu tulajdonukba jutott földterületen, amelyet család tagjaikkal együtt megművelhetnek. Ez agrárpolitikának vezető elve egyrészt az, hogy a szociális élet szükségleteire vonatkozólag a különbségeket kiegyenlítse, másrészt, hogy a termelést fokozza. 6. Az ipari munkások részére biztosítja ama jogokat és előnyöket, amelyek már a legelőhaladottabb nyugateurópai iparosállamokban törvényeszerűen biztosítva vannak.

IV. A nemzetgyűlés amaz óhajának adott kifejezést, hogy a békekongresszus hozza létre a szabad nemzetek egyesülését olyképpen, hogy az igazság és a jog egyaránt biztosítva legyen a nagy és kis nemzetek részére és hogy a jövőben a háború a nemzetközi konfliktusok elintézésénél szerephez ne juthasson.

V. A nemzetgyűlés üdvözli az osztrák járomalól felszabadult és a: anyaországban egyesült

bukovinai testvéreket.

VI. Együttes lelkesedéssel és szeretettel üdvözli a nemzetgyűlés az Ausztria-Magyarország által eddig leigázott és most felszabadult nemzeteket: a cseh-szlovákokat, a német-osztrákokat, a jugoszlávokat, a lengveket és ruténeket és adjuk most ez üdvözlét tudomásukra.

VII. A nemzetgyűlés hódolattal hajlik meg ama hős románok emléke előtt, a kik a háborúban meghaltak a román nemzet szabadságáért és egységéért.

VIII. A nemzetgyűlés báláját és csodálatát fejezi ki az összes szövetséges államoknak, akik egy évtizedek óta felkészült ellenség ellen, elszántsággal viselt harcok által kiszabadították a civilizációt a barbárság karmai közül.

IX. Az erdélyi bánáti és magyarországi román nemzet ügyeinek az intézésére a nemzetgyűlés és egy nagy nemzeti tanács megalakítását határozza el, amelynek joga lesz a román nemzetet képviselni bármikor és bárhol, a világ összes nemzetével szemben és mindazon rendelkezéseket megtehesse, amelyeket a nemzet érdekében szükségesnek tart.

Goldis szavait Nagyrománia éltezésével fejezte be.

A határozati javaslatot óriási lelkesedéssel, egyhangulag elfogadták.

Maniu Gyula beszélt Goldis után és pont-ról-pontra megokolta a határozati javaslatot. Ezután *ojmánka* román szocialista vezér beszélt:

— Mi, a magyarországi román munkások igazi képviselői — mondotta — örömmel jöttünk ide a népek felszabadulásának ünnepére. Mi is akarjuk a Romániával való egyesülést. A szocializmus nem zárja ki a nemzeti érzést. A magyarországi elvtársainkkal továbbra is együtt leszünk az osztályharcban, de nemzetileg nem fognak együtt maradni.

Beszédét percekig tartó taps követte, még a román tábornok is lengette sapkáját. *Vajda Sándor* javaslatára megalakították a 200 tagból álló nagy Nemzeti Tanácsot. A jelenleg Párisban tartózkodó *Lukaciu László* és *Ogla Oktavián* is tagjai a Nemzeti Tanácsnak.

Radu Demeter püspök megköszönte a Nemzeti komité tagjainak 1910. év óta végzett hatalmas munkáját. Erre a komité tagjai lemondottak, Papp I. János aradi püspök imájával ért véget a tanácskozás, mire a vezérek lementek a gyakorlótérre, ahol sok tízezer keresztgyülekezett össze az ország minden részéből. *Tribünokról* *Lázár Aurél*, *Vlád Aurél* és *Aurél* és a besszarábiai parlament elnöke, *Hamza* mondottak beszédet és hirdették ki a határozati javaslatot.

A határozati javaslat kihirdetését a tömeg nagy lelkesedéssel fogadta.

Déltán a több ezer ember csendben szétoszlott és elutazott Gyulafehérvárról.

Gyulafehérvárról jelentik: Ma délelőtti ülésre hívták Gyulafehérvárra a tegnap megválasztott intéző bizottságot. Közültek, hogy a román hadsereg legkésőbb két héten belül meg szállja a huszonhat vármegyét. Már ezt megelőzőleg azonban a bizottság átveszi a román lakta vidékek igazgatását és e végből kormányt alakít. A kormányt ma délután alakítják meg. A miniszterelnök és a belügyminiszter Pop C. István, a külügyminiszter és hadügyminiszter Maniu Gyula, a kultuszminiszter Goldis László lesz. A kormány többi tagjai még nem ismeretesek. A kormány egyelőre Nagyszebenben fog működni.

FIGYELMEZTETJÜK lapunk t. olvasóit, hogy a lankihordóktól vásárolni vagy náluk a lapra előfizetni szigorúan tilos. Aki ezen óvást figyelembe nem veszi, büntetendő cselekményt követ el. —

Hét embert legyilkolt pap.

Az ujvársándi evangélikus lelkész vérengzése. — Letartóztatták Czinkóczy Jánost.

A csendőrség Békéscsabán tegnapelőtt letartóztatta Czinkóczy János ujvársándi evangélikus lelkészt, akinek a lelkét *hét ember megölésének szörnyű bűne terheli*. A pap valóságosan vadászatot rendezett az emberekre. Pokoli gyönyörűséggel lőtte le az útjába került ártatlan embereket, később megrészegült a kiontott vértől, puskával a kezében kiállott az ujvársándi országtúra és aki csak arra jött, az a gyilkos golyójával találkozott. Magánosan járkáló asszonyokra lőtt rá, mintahogy szaladó nyulakra szokás, frontról hazatérő fegyvertelen katonákat gyilkolt le hidegvérrel. Összesen hét ártatlan embernek oltotta ki az életét és három embert életveszélyesen megsebesített a pap. A példa nélkül álló vérengzésről az alábbi tudósításunk számol be:

(Ifjabb Arató Sándor halála.)

Czinkóczy János tót származású lutheránus lelkész néhány évvel ezelőtt került a szinmagyar, aradmegyei Ujvársánd községbe. A pap a háboru alatt nagy vagyont szerzett. Ugyanis ő parcellázta gróf *Edelsheim-Gyulay* Lipót ujvársándi kétezer holdas birtokát, a mely a lelkészt nagy vagyonhoz juttatta. A parcellázással a nép nem volt megelégedve, miután a pap a nép között a birtok rosszabbik részét osztotta ki és ezért a nép és a pap között nem a legbarátságosabb viszony fejlődött ki. Legutóbb is ifju *Arató Sándor* jómódú fiatal ujvársándi gazda ember a parcellázásból kifolyólag egy 300.000 koronás pert adott be a pap ellen az aradi törvényszékhez. Egyébként is Arató volt a lelke annak az akciónak, amely Czinkóczy ellen irányult.

Mikor a forradalom kitört, az ujvársándi lakosság között is izgatott hangulat uralkodott. November 3-án kisebb arányú zavargás tört ki afaluban. A nép, amely hatása alá került a forradalmi hangulatnak, a parókia ellen akart vonulni, ezt azonban ifju *Arató Sándor* megakadályozta és azzal érvelt a tömegnek, hogy kár volna a parókiát lerombolni, mert minden kár, amit ott okoznak, valójában véve a község és az ujvársándi egyház kára lenne. Ez az érvelés hatott, a tömeg lemondott arról, hogy a paplakást megtámadja és egy óra alatt minden nagyobb rendezvény nélkül szétoszlott.

Másnap, november 4-én Ujvársándon megalakult a nemzetőrség, amelynek vezetőjévé a község nepe ifju *Arató Sándor*t jelölte ki. A nemzetőrségbe belépett Czinkóczy János, a község lelkésze is, akinek egy Mammlicher-fegyvert és municiót osztottak ki.

A következő napon, november 5-én a község háza előtt megjelent Czinkóczy lelkész négy csendőr társaságában. A pap, akinél fegyver volt, a község házában ifju *Arató Sándor*t kereste. Arató éppen azzal foglalatalkodott, hogy a nemzetőrök nevét írta össze, amikor a pap bekopogott az ablakon és hirtelen Aratónak, hogy jöjjön ki. Arató azonnal felállott és kijött az udvarra, ahol a pap csak annyit mondott neki:

— *Előre!*

Arató azt hitte, hogy a harmadiki zavargásokból kifolyólag a csendőrök kiakarják hallgatni, ezért szó nélkül engedelmességet és nyugodtan ment a csendőrök felé.

Ebben a pillanatban a pap, aki Arató háta mögött maradt, *lekapta puskáját és a hirtelen gazdát hátulról meglötte*. A Mammlicher-golyó keresztül szaladt Arató felső testén, aki erre

elterült a földön. A pap erre mellé lépett és a földön fetregő, haldokló emberre szegezte a fegyverét:

— *Azt hiszem, ez már elég lesz neked* — mondotta és megegyszer belelőtt a haldoklóba, aki erre néhány pillanat múlva meghalt. A jetlenlevő csendőrök eddig érthetetlen módon nem akadályozták meg ezt a gyilkolást. Hogy miért, ezt a vizsgálat fogja kideríteni.

Czinkóczy ezután egy *Varga Lajos* nevű gazdát hivatott ki a község házáról. Ennek is csak annyit mondott:

— *Előre!*

Amikor *Varga* előre ment, a pap hátulról a lábába lőtt. A golyó szétzúzta a csontokat és *Varga* néhány nap múlva belehalt sebébe.

(Halál egy esírkéért.)

Ugyanezen a napon, november 5-én, a község háza előtt elkövetett vérengzés után Czinkóczy egy *Silbereisz* Jakab nevű újszent annai földbirtokos társaságában kiment a hátrába, vállán a fegyverrel. Szembejött velük egy szekér, amelyen *Lupo* Stefánné óvársándi asszony jött a malomból. A hatalmas termetű pap megállította a szekeret és rákiáltott az asszonyra:

— *Ugyebár, a te leányod, a Florica szolgált nálam ezelőtt öt évvel.*

— *Igen* — felelte nyugodtan az asszony.

— *No, akkor a te leányod lopott el tőlem öt évvel ezelőtt egy esírkét* — mondotta a pap — s azt biztosan együtt ettétek meg.

A szerencsétlen asszony még védekezni sem tudott a yád ellen; a pap *lekapta fegyverét háromszor rálőtt az asszonyra, aki nyomban meghalt*. A pap otthagya a szekéren a halott asszonyt és a megrémült *Silbereisszel* tovább ment.

(Agyonlőtt katona.)

A megtévelyodött emberrel szembe néhány perc múlva két szabadságot katona jött: *Batrin* Vaszilie és *Duda* Demeter, akik az olasz frontról jövet igyekeztek hazafelé. A pap megszólította őket:

— *Honnan jöttök?*

A katonák tisztelettudóan feleltek, mire Czinkóczy megkérdezte *Batrint*:

— *Te hová való vagy?*

— *Zarándnadásra* — felelte a katona.

— *Hazudsz, kiáltotta a pap dühösen* — te ujvársándi vagy. Erre felelte a katona és *szivenlőtte a katonát*, aki holtan esett össze. A másik katonára is rá akart lőni, ez azonban könyörgésre fogta a dolgot, sirva mondotta el, hogy az apja is katona és ő már három éve a fronton van, ahol nagyon sokat szenvedett és könyörgött, hogy kegyelmezzon meg neki a pap. Czinkóczyra hatással volt a katona könyörgése, akit bántatlanul tovább engedett.

(Embervadászat az országuton.)

A pap tovább folytatta az útját az Újszent anna felé vezető országuton. Mellette ment *Silbereisz*, aki örültnek tartotta Czinkóczyt s nem mert szólni neki. Czinkóczy, mint egy szenvedélyes vadász vizsgálta a csendes országutat, vajjon nem jön-e arra valaki. Közül-belül száz lépésre tőle *Gróza* János óvársándi lakos. A pap vállához emelte fegyverét, célzott és a következő pillanatban *Holtan esett össze Gróza* János. A pap ezenkívül még aznap este

lelőtte az országuton *Kicsin* Mitru és *Paan* Györgye óvársándi lakosokat is, akik pár óra múlva belehaltak sérüléseikbe.

Meglőtt Czinkóczy ezenkívül egy *Szerendán* nevű zarándi embert, egy *Renz* Stefánné nevű óvársándi asszonyt és egy *Zsiva* nevű szerb hadifoglyot, akik súlyos sebesüléssel fekszenek az aradi közkórházban.

Ezek a vérengzések egyetlen napon, november 5-én történtek. A községben híre ment Czinkóczy kegyetlenkedésének, de senki sem mert ellene fellépni.

(Elmenekül a gyilkos pap.)

Az előjáróság a pap rémes tömeggyilkolásáról jelentést tett az aradi ügyészségnek, amely elrendelte a vizsgálatot, amit a csendőrség azonban nem folytatathatott le, mert az utóbbi forradalmi napokban a csendőrségnek meg volt tiltva, hogy a falvakba kimenjen a nyomozások megejtése céljából. A vizsgálatot tehát az ujvársándi községi előjáróság kezdte lefolytatni.

Ezt az időt a rettenetes meber menekülésre használta fel. Az éj leple alatt, november 7-én butorait és családját szekérrel Békéscsabára szállította, onnan pedig maga Czinkóczy ismetlen helyre menekült el. Állítólag *Csehországban* járt, ahová mint tót ember állandó tartózkodás céljából akart elmenekülni. Az aradi ügyészség elfogató parancsot adott ki ellene s azt megküldte a békéscsabai csendőrségnek. A csendőrség állandóan figyelemmel tartotta Czinkóczy családjának lakását, de napok teltek el azonban Czinkóczy nem jelentkezett.

Végre szombaton délután a Budapestről jövő személyvonattal Békéscsabára érkezett a lelkész. Az állomáson szolgálatot teljesítő csendőr járőr felismerte s letartóztatta. Czinkóczy tiltakozott a letartóztatás ellen, a járőr azonban a legközelebbi vonattal behozta Aradra, ahol az ügyészség fogházában helyezték el.

Távozó aradi bankigazgató.

(Változás a Közgazdasági Bank vezetésében.)

Aradi bank-körökben napok óta tartja magát a hír, hogy az aradi *Közgazdasági Bank* vezetésében változás történt. Ez a hír tartotta magát és ma csakugyan hiteles forrásból megerősítést is nyert.

Kenedi Ervin vezérigazgató megvált állásától. A bank ügyeit ezentúl vezérigazgatói minőségben *Szekely* igazgató, a *Mercur*-banknak Aradra delegált megbízottja vezeti. Kenedinek a vezérigazgatói tisztségéből történt távozását a bank igazgatóságának kezdeményezésére történt. Kenedi az utóbbi időben sokat betegeskedett és hónapokig nem is járhatott hivatalába.

De nem ebben, hanem másban keresendő a vezérigazgató távozásának oka. A pénzügyintézet ugyanis egy Aradról nemrég Budapestre költözött vállalkozónál nagyobb angazsmant vállalt, mint amekkorát a pénzügyintézet jól felfogott érdeke megengedett volna. Ugy látszik, hogy az igazgatóság rossz szemmel nézte a vezérigazgatónak ezt az üzletét és ezért szólította fel a távozásra.

Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a bankot semmiféle károsodás sem éri és minden követelése biztosítva van, mert a vállalkozó ügyeit részben a családja rendezte. A banknak részese-dése az által is biztosítást nyer, hogy egy erdő, amelynek kitermelése szintén a vállalkozó üzletéhez tartozik, egy részvénytársaság kezébe került s így remélhető, hogy az erdő kitermelése még hasznos hajtó üzlet is lesz, tehát károsodásról szó sem lehet.

Ugy tudjuk különben, hogy *Kenedi* Ervinnek a *Mercur*-banknál megfelelő állást ajánlottak fel, de *Kenedi* az ajánlatot nem fogadta el.

Emberhalál a nemzeti kokárda miatt.

(Vörös események Rózsahegyen — Megszakadtak a szlovákokkal a tárgyalások.)

Rózsahegről jelentik: Vasárnap délelőtt Korvin postafőnök két leányát, amikor elhagyták a templomot, két nemzetőrök megtámadták, mert magyar nemzetiszínű kokárdát viseltek. Felszólították őket, hogy a kokárdát távolítsák el. Ezt a leányok megtagadták azzal, hogy ők magyarok és Magyarországon joguk van a magyar színeket viselni. A tótok bántalmazni kezdték a leányokat, akik kétségbeesetten védekeztek.

Néhányan értesítették a Korvin-családot, amelynek egyik tagja, Korvin Pál hadnagy karddal és revolverrel felszerelve sietett nővérei segítségére. A tótok tovább verték a leányokat, amíg a hadnagy két tótot megvont. Időközben nagy tömeg verődött össze, több jegyeveres tót sietett a templom előtti térre s azok Korvin hadnagyot s egyik nővérét agyon lötték.

A megrázó tragédia óriási izgalmat keltett egész Rózsahegyen. A tótok gyűlöltek Korvinnakat, mert az egyik Korvin fiu, aki főhadnagy, a forradalom első napjaiban felsőbb parancsra Kralovánál felszedte a sineket a betörni készülő csehek előtt. A tótok ezért bosszút esküdtek ellenük és hetek óta fogadkoztak, hogy kiirtják az egész családot.

Budapestről jelentik: A magyar kormánynak Hodzsa Milánnal megindult tárgyalásait szombaton este váratlan e semény zavarta meg. A prágai cseh sajtóiroda közleményt adott ki, hogy a magyar tárgyalásokra a cseh kormány senkinek nem adott meghatalmazást. A magyar kormány erre a nyilatkozatra a következő nyilatkozattal felelt:

Jászi Oszkár miniszter és a szlovák nemzeti tanács megbízottal között megindult tárgyalás azon prágai kommuniké folytán, amely Hodzsa Milán megbízatását kétségbe vonja, néhány napig függőben marad. A minisztertanács tegnap elvben hozzájárult Jászi miniszternek ajánlataihoz. A kormány kijelentette, hogy a tárgyalásokat csak akkor folytatja, ha a szlovák nemzeti tanács garantálja, hogy a szerződés megkötése esetén a cseh csapatokat ki fogják vonni.

MŰVÉSZET.

* Hétfő műsor. Kedden este: Hejehuja báró Baricscsal. Szerda este: Hejehuja báró Baricscsal. Csütörtök este: II. József császár. Szombat délután: Mánás Miska, Szombat este: II. József császár.

* Kabaré előadások a Modern Színházban. A Salacz-utcai Modern-Színházban — miután egy régi városi szabályrendelet értelmében eddig a téli szezon alatt nem lehetett Aradon kabaré-előadásokat tartani — színielőadásokat rendezett az aradi színtársulat. A közönség köréből felhangzó általános óhajra azonban a Modern Színház igazgatósága lépéseket tett illetékes helyen, hogy ezután a színházi szezon idején is lehessen kabaré-előadásokat tartani. Ezt az akciót mindenütt színpátiával fogadták s éppen ezért színielőadásokat már nem is tart többé a Modern Színház, hanem december második felében megkezdte a kabaré-előadásokat. A kabaré-társulat szervezése már folyik.

* A színházi iroda hírel. II. József császár. Szomorj Dezső történelmi színműve, amely az elmúlt budapesti színiéletem legnagyobb sikerű darabja volt. Az idén a forradalom napjaiban olyan tüntetésekre adott okot, hogy a színház nem tűzte műsorra, míg a

sajtó felszólítására a kultuszminiszter előadásra kitézette a szociális és demokratikus irányú kiváló színművét. Aradon a II. József császár csütörtöktől kezdve sorozatos előadásokban kerül színre. A darabban játszik az operett primadonnákat kivéve az egész társulat. Csütörtökig a Hejehuja báró kerül színre.

* Hangverseny a Kulturpalotában. Arad zenekedvelő közönségének vasárnap este kivételes művelésben lesz része. A Kulturpalota nagytermében elsőrangú énekesekből és hegedűművészekből álló társaság hangversenyt rendez. A hangverseny szereplői Pogány József, a budapesti magyar nemzeti Opera tenoristája, Gerő Erzsé, a budapesti Városi Színház művésznője lesznek, akiknek számaikat Dienzl Oszkár zongoraművész fogja kísérni. Be fog mutatkozni ezen az estén egy tetőtől talpig művészemberből álló vonósnegyes, melynek tagjai Schuch Lajos ismert gondokaművész, Kármán Ivor zeneakadémiai tanár, Székely Dezső és Nógrády Gedeon hegedűművészek lesznek.

Bankett

a szerb csapatok tiszteletére

(Ünnepi istentisztelet a szerb templomban.)

Az aradi szerb intelligencia vasárnap szeretetteljes ünneplésben részesítette a megszálló szerb katonákat, akiknek tiszteletére délelőtt társasébredet rendezett. Ezt megelőzőleg vasárnap délelőtt az aradi görög keleti szerb templomban ünnepi istentisztelet volt, amelyen megjelent az aradi várat megszállva tartó szerb csapat tiszti és legénységi küldöttsége is. A templom tornyára ebből az ünnepies alkalomból kitépték a piros-fehér-kék lobogót.

Tíz órakor már zsufolásig megtelt a templom hajója az aradi szerbekkel, akiknek sorában ott volt Tabakovics Emil műépítész, a Szerb Nemzeti Tanács elnöke, Sztankovics Miklós ny. máv. üzletvezető, a Szerb Nemzeti Tanács társelnöke és az aradi szerb előkelőségek színe-java. Negyed 11 órakor kezdődött az istentisztelet, amelyet Ilkics István lelkész celebrált két segédlelkész asszisztálásával, akik erre az alkalomra a bezdini zárdából jöttek Aradra.

Az istentisztelet már megkezdődött, amikor Popovics Dragomir alezredes vezetésével megérkeztek a szerb katonák: nyolc tiszt és tizenkét legénységbeli állományú katona. Ilkics lelkész áldást mondott a szerb királyra és trónörökösre, majd egyházi dalokat énekelt a templomi énekhar és az egész gyülekezet.

Majd Ilkics lelkész a szószékre lépett és a következő beszédet intézte a hívekhez:

— Drága testvéreim! Több mint négy év után szabaddá vált a szó, szabad lett a beszéd. Szabad megmondanunk, ami a szívrünkön fekszik és ami eddig tilos volt. Szabad beszélni a szerb dicsőségről, a szerb nép győzelméről, amely akkor vivatott ki, amikor sokan azt gondolták, hogy a szerb népnek el kell pusztulnia. A szerb nemzet nem pusztult el. Az éserő, amely a népben lakozik, diadalmaskodott és ma a szerb s szlovák dicsőséget zengi minden az Adriától Aradig, a Dunáig és Tiszáig, a Dráváig és a Száváig. Dicsőségben egyesülnek az összes szlovák testvérek és ezt a dicsőséget annak a hadseregnek köszönhetjük, amely az egész világ csodálatát vívta ki hőstetteivel.

Ezután a szerb katonákat üdvözölte az aradi szerb hitközség nevében. Beszédében hangsúlyozta, hogy Arad a szerbek végvára s megemlékezett Tököly Száváról, a szerbség jóltevőjéről, akinek hamvai a templom alatt nyugosznak. Végül felszólította a híveket, hogy

kiáltanak éjjent a szerb nemzetre, a szerb hadseregére, a szerb királyra és trónörökösre. A templom visszhangzott a hasány Zsivió-tól és ezzel az ünnepi istentisztelet véget ért.

Istentisztelet után az ünneplő közönség kocsikon a „Fehér Kereszt” szállodához ment, ahol az étteremben már hatalmas U alakú diszesen megterített asztal várta a vendégeket. Az asztalhoz több mint háromszáz emberült le. Az ebéd nem vettek részt a hölgyek. Az asztalfőn Ilkics István lelkészült, akinek jobb oldalán Dragomir Popovics alezredes, a szerb csapatok parancsnoka, baloldalán pedig dr. Varjassy Lajos kormánybiztos. Az ebédén résztvettek az aradi román Nemzeti Tanács megbízott tagjai és a környékbeli szerb lakosságú községek kiküldöttei is.

A szerb tiszték diszben jelentek meg: kávébarna dolmányban, a vállukon széles arany stráffal, amelyen csillagok jelzik a tiszték rangját. A tiszték mellén vitézségi kitüntetések díszeltek. Az asztalnál ülő ünneplő közönség sorában szerb közlegények is voltak, akiknek részvétele méltán keltett jóleső érzést a demokratikusan érző lelkekben. A menü a következő volt:

Ragu leves
Pulyka sült
Borjú sült
Sertés sült
Krém és almáslepény
Kompót
Gyümölcs
Kávé.

Az első pohárköszöntőt Tabakovics Emil, az aradi szerb Nemzeti Tanács elnöke mondta szerb nyelven. Pohárköszöntőjében üdvözölte a szerbeket és a megjelent Popovics alezredes. Ezután Ilkics István lelkész beszélt. Pohárköszöntőjét szerb nyelven kezdte és románul folytatta. Üdvözölte a román nemzeti tanács megjelent tagjait és annak az óhajának adott kifejezést, hogy a szerb és román nép a többi népekkel együtt boldogan élje az elért szabadságot. Zugó „Zsivió”, „szetraszka” kiáltások hangzottak el a beszéd után.

A következő toasztot dr. Tabakovics György mondotta. Szerbül kezdte beszédét, amelyvel a megjelent szerb tisztakat üdvözölte, azután a felköszöntőt magyarul folytatta. A beszéde végén üdvözölte a magyarságot és dr. Varjassy Lajos kormánybiztos, aki franciául válaszolt az üdvözlésre.

A kormánybiztos kifejtette, hogy ez a háború, amely bennünket a szerbek ellenségévé tett, nem a magyar nép háborúja volt, hanem azé az osztályé, amelyet végre sikerült a szereplés színpadáról elűzni. A magyar nép soha nem volt a szerb nép ellensége és hiszi, hogy ezután a két nép a legnagyobb barátságban fog élni. Zugó „éljen” és „Zsivió” kiáltások után Lőcs Rezső helyettes polgármester üdvözölte a város nevében a szerb tisztakat. A közönség a lakoma folyamán több ízben elénekelte állva a szerb himnuszt. Az ebéd fél hat óráig tartott, amelynek folyamán a résztvevők eltáncolták a „Kólo”-t, a szerbek nemzeti táncát.

KÖZELELMÉZES.

× Hatósági cikkeket elárúsító kereskedők! Felhívom a hatósági cikkeket elárúsító kereskedőket, hogy a kiosztásra kerülő 3 havi listkontingens kiosztásának módozatai megállapítására tartandó értekezleten folyó hó 4-én, szerdán, délelőtt 11 órakor a városháza tanácstermében okvetlenül jelenjenek meg. — Közelelmézési hivatal vezető.

